

וירא (חשי"ז)

כ"א א - כ"א

שאלה כללית: השה פרק זה למדנו ש"ז, וראה שם דברי המפרשים:

פ' ס"ז ו' רמב"ן ד"ה ותענה שרי ותברח מפניה: חטאה אמו בענוי הזה וגם אברהם בהניחו לעשות כן, ושמע ה' אל עניה ונחן להן בן שיחא פרא אדם לענוה זרע אברהם ושרה בכל מיני הענוי.

רד"ק ד"ה ותענה שרי: לא נהגה שרה בזה לא למדת מוסר ולא למדת חסידות; לא מוסר, כי אע"פ שאברהם היה מוחל לה על כבודו, היה ראוי לה למשוך את ידה לכבודו; ולא למדת החסידות ונפש טובה, כי אין ראוי לאדם לעשות כל יכולתו במה כחצת ידו; ואמר החכם, מה נאווה המחילה בעת היכולת (כלומר בעת שהיכולת בידך גם לבלי למחול אלא להעניי). ומה קטעטה שרה לא היה טוב בעיני האל, כמו שאמר המלאך אל חגרי, "כי שמע ה' אל ענין" והשיב לה ברכה תחת עניה. ואברהם לא מנע שרי מלענותה אע"פ שהיה רע בעיניו - משום הלוט ביה. וכן זה הספור נכתב בתורה לקנות אדם ממנו, המדות הטובות ולהרחיק הרעות.

הסבר למה נמנעו המפרשים האלה לדון את אברהם ואת שרה לכף חובה גם בפרקנו?

ב. שאלות ודיוקים ברח"י:

- 1) ט' ד"ה מצחק: לשון ע"ז, כמו שנאמר (סמ' ל"ב) "ויקומו לצחק"; ד"א: לשון גלוי עריות כמו שנ' (בראשית ל"ט) "לצחק בך". ד"א: לשון רציחה, כמו (סרואל ב' ג) "ויקומו נא הנערים ויצחקו לפנינו".
היה מריב עם יצחק על הירושה ואומר: "אני בכור ונשאל פי הנשים" ויוצאים השדה ונשאל קטור ויורה בו חצית, כמו שנ' (מל' כ"ו) "כמתלהלה הירח חצית זקית ומות ואומר: הלא מצחק אני".
 - 2) י"א ד"ה על אודות בנו: היצא לתרבות רעה ופסוטו: על שאומרת לו לשלחו.
 - 3) ט"ו ד"ה ויכלו המים: לפי סדרך חולים לסחוח הרבה.
- (א) מה קשה לו?
(ב) בעל גור אריה מקשה:
ו'אם האמר לדברי חז"ל, שפרוץ "מצחק" - עבודה זרה, שפיכות דמים, גלוי עריות - שאלה הלכה יוצאים מן הסדר אשר הולך עליו מציאות העולם וסדורו, - למה ונקפידה שרה ולא הקפיד אברהם, וצויר כמותו לא יקפיד??
- א"א (ג) למה הוסיף רח"י אחרי פרשו המושג "נצחק" עוד את דבריו "שהיה מריב עכו יצחק" עד הסוף?
א"א (א) מה קשה לו?
א"א (ב) למה הקדים רח"י דרש לפסוק מה קשה לו?

ג. שאלות סגנון:

1. י"ב אלי יקע בעיניך על הנער ועל אמתך

רד"ק: כי ידע האל יגס על האמה רע בעיניו, שמה איתו כמה חנים וכל זמן שתיה לו ממנה בן. ואע"פ שלא אמר אלא "על אודות בנו", זכר בנו כי הוא העיקר ועליו היה מריב עם שרה - לא על האמה - אבל האל שידע את לבנו, אמר "על אמתך".

- (א) מה קשה לו בפסוקנו?
(ב) הסבר, כיצד אומר הרד"ק שלא אמר אלא "על אודות בנו" - והלא אין אלו דברי אברהם, כי אם דברי הכתוב?
א"א (ג) השוה פסוקנו לירמיהו פרק א' ד' ח'
מהי התופעה הדומה בפסוקנו ובנאמר שם?

2. ט"ז ותלך נחשב לה מנגד הרחק כפסחוי קשה, כי אמר: אל אראה במוט הילד ונחשב מנגד נחשא את קולה וחבר. למה חזר כאן הפעל יסב לעמיח?
ד. י"ט ויפקח אלוקים את עיניה ותרם באר מים
רמב"ם מורה נבוכים א' ב': והתבונן אמרו (על אדם וחיה בר' ב' ז') "והתקנה עיני שניהם וידעו כי ערומים הם". לא אמר "והתקנה... ויוא", כי אדם ראו קודם הוא אשר ראו אח"כ, לא היו שם סנורים על העין שהוסרו, אבל נחמד בו (באדם) ענין אחר, שגנה בו מה לא היה מגנהו קודם.
ודע, כי זאת המלה - פקח - לא תפול בסוף פנים אלא על ענין גלות ידיעה, לא ראוה חוש נחמד (בר' כ"א י"ח) "ויפקח אלוקים את עיניה".
איך יש לפרש - לפי דברי הרמב"ם האלה - את הגלות הבוהר ומדוע לא ראוה מקודם את אשר ראוה אח"כ?

שאלות וג' ידועות נא לשלוח לנחמה ליבוביץ, קריח מזה ירושלים.